

Europe
for Citizens

Rola UE w budowaniu tożsamości regionalnej i pamięci kulturowej

Wilamowice, 28.08 – 02.09.2018r.

Kim jestem???

Polakiem

synem

mężem

górnikiem

emerytem

kibicem

..... definicja tożsamości

Tożsamość, tożsamość regionalna i tożsamość lokalna

Tożsamość kształtuje poczucie ciągłości własnej osoby

Tożsamość pozwala nam z jednej strony na odróżnianie się od innych, z drugiej zaś na poczucie więzi z innymi

Tożsamość regionalna (tożsamość odnosząca się do regionu) i **tożsamość lokalna** (odnosząca się do społeczności lokalnej) – szczególny przypadek tożsamości społecznej (zbiorowej), opartej na tradycji regionalnej (lokalnej), odnoszonej do wyraźnie zdefiniowanego terytorium, regionu (społeczności lokalnej) jego cech specyficznych cech społecznych, kulturowych (symbolicznych), gospodarczych czy nawet topograficznych, wyróżniających go (ją) spośród innych regionów (społeczności lokalnych).

Tożsamość regionalną i lokalną można opisywać wieloaspektowo wg 10 wymiarów:

1. *Wymiar psychologiczny* – jest to indywidualna identyfikacja ze społecznością lokalną, regionem, jego społecznością i kulturą. Identyfikacja ta wyraża się gotowością do działań altruistycznych w imię owej społeczności.
2. *Wymiar socjologiczny* – funkcjonujący w świadomości zbiorowej podział na: *my i oni* oraz towarzyszące mu poczucie odrębności.
3. *Wymiar ekonomiczny* – wspólnota gospodarowania, kooperacja i konkurencja międzyregionalna w wymiarze ekonomicznym w skali kraju, kontynentu i systemu światowego.
4. *Wymiar politologiczny* – formy aktywności politycznej, dominujące partie polityczne, preferencje wyborcze, historyczne i nowe instytucje polityczne.
5. *Wymiar historyczny* – wyraża się poprzez indywidualny (psychologiczny) i społeczny (zbiorowe przeżywanie) związek z dziejami regionu, jego bohaterami i instytucjami historycznymi.

Wymiary tworzące tożsamość regionalną i lokalną cd.:

6. *Wymiar antropologiczny i etnograficzny* – świadomość dziedzictwa kulturowego, rozumienie i odczytywanie znaczeń, symboli kultury materialnej oraz jej korelatów. Jest to wyrażanie swojej identyfikacji w stroju, zwyczaju, obyczaju.
7. *Wymiar geograficzny* – przypisanie do terytorium, a dokładniej do „miejsca” i „przestrzeni”.
8. *Wymiar urbanistyczno-architektoniczny* – istnienie pewnych szczególnych dla obszaru – układu regionu – form budownictwa, układu planistycznego.
9. *Wymiar światopoglądowy* – wymiar związany z postawą religijną i etyczną, wspólną dla danego kręgu kulturowego. Postawa przejawiająca się w kultywowaniu bądź nie określonych praktyk religijnych, wyznawaniu tożsamych wartości, słowem tworzenie wspólnego kręgosłupa moralno-światopoglądowego danej społeczności.
10. *Wymiar ekologiczny* – samoświadomość parametrów środowiska przyrodniczego.

Wymiary charakterystyczne dla polskiej kultury:

Humanizm – rozumiany jako prospołecznie zorientowane relacje międzyludzkie. Według autora, jest to tradycyjny polski wymiar kulturowy mający swoje korzenie w wieloletniej historii. Dla rozumienia Polski współczesnej istotne jest zamykanie się w kręgu rodzinno-przyjacielskim, przy jednoczesnych niedostatkach społeczeństwa obywatelskiego.

Sarmatyzm – rozumiany jako brak dyscypliny społecznej i anarchiczny hedonizm – wiąże się z niechęcią do odrzucania polskiego dziedzictwa kulturowego, lecz zarazem walecznością i umiłowaniem tradycji.

Materializm – chęć bogacenia się, instrumentalne zaangażowani w pracę i relacje międzyludzkie oraz chęć przyjmowania zewnętrznej kultur z Zachodu (Unii Europejskiej).

Liberalizm – wolność w życiu osobistym, brak ingerencji tradycji w życie społeczne

Tożsamość narodową Polaków określa również katolicyzm, który swego czasu był wyrazem dążności do związku z Europą Zachodnią, ale też warunkiem zachowania odrębności wobec sąsiadów wyznających inne religie. Dzięki temu tworzący się naród polski z wyzbył się barbarzyństwa i został wprowadzony do przodującej i największej cywilizacji łacińskiej. Religia chrześcijańska stała się także wyznacznikiem cnót moralnych i wzorem etyki życia codziennego.

Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe w kontekście tożsamości narodowej

Bezpieczeństwo można rozumieć jako zaspokojenie takich potrzeb jak istnienie, przetrwanie, całość, tożsamość, niezależność, spokój, posiadanie i pewność rozwoju

Katalog podstawowych wartości, które mają być chronione przez państwo

- 1) przetrwanie państwa i narodu, jako wartość nadrzędną wobec wszystkich pozostałych;
- 2) integralność terytorialna
- 3) niezależność polityczna
- 4) jakość życia, na którą składają się: standard życia, szczebel rozwoju społeczno–gospodarczego, prawa i swobody obywatelskie, system kulturalny, „narodowy styl życia”, stan środowiska naturalnego, możliwości i perspektywy dalszego rozwoju

Bezpieczeństwo międzynarodowe nie jest już jedynie utożsamiane z brakiem wojny, ale również z:

- równouprawnieniem narodów,
- poszanowaniem prawa do samostanowienia,
- współpracą międzynarodową
- wzajemną tolerancją na wielu poziomach

Bezpieczeństwo kulturowo-cywilizacyjne

W kontekście tożsamości europejskiej i tożsamości Europejczyków, skoncentrować należy się na zagadnieniach związanych z zagrożeniami, nie tylko globalnymi, które mogą spowodować poczucie braku stabilności, braku „własnego miejsca”, przynależności czy identyfikacji, co w rezultacie doprowadzić może do poważnych konfliktów społecznych, a nawet międzynarodowych,

Pojawia się kulturowo–cywilizacyjny aspekt bezpieczeństwa.

Zjawisko to, należy rozumieć najogólniej, jako warunki, w których społeczeństwo może utrzymywać i pielęgnować wartości decydujące o jego tożsamości, a więc ideały i wartości duchowe oraz określony sposób życia, jednocześnie swobodnie czerpać z doświadczeń i osiągnięć innych społeczeństw i narodów

Bezpieczeństwo kulturowo-cywilizacyjne

Istotą bezpieczeństwa kulturowo – cywilizacyjnego jest ochrona świadomości odrębności, ukształtowanej i zakorzenionej historycznie.

W aspekcie zewnętrznym jest to, ochrona przed obcymi wpływami i co za tym idzie osłabieniem spójności wewnętrznej, a **w aspekcie wewnętrznym** ochrona tożsamości zapewniającej suwerenność możliwości harmonijnego rozwoju.

Naród bez własnego państwa może istnieć, natomiast pozbawiony kultury zginie.

Głównym elementem konstytuującym bezpieczeństwo kulturowo – cywilizacyjne jest to tożsamość kulturowa, szczególnie w sytuacji, kiedy państwa unitarne jako aktorzy stosunków międzynarodowych tracą na znaczeniu na rzecz aktorów trans i ponadnarodowych. Proces ten i nasilające się procesy transnarodowe oznaczają osłabienie tradycyjnie pojmowanej suwerenności, pośrednio wpływając na tożsamość kulturową

Tożsamość narodowa UE

W przypadku UE tożsamości narodowe składają się na zbiorową, europejską tożsamość kulturową, przy czym nie jest ona sumą wektorową, ale raczej zjawiskiem synergicznym.

Konflikt pomiędzy tożsamością europejską a tożsamością narodową, czy wręcz nawet lokalną

Wypracowanie dynamicznej równowagi między tymi trzema poziomami jest szczególnie istotne w dobie narastającej, globalnej konkurencji ekonomicznej i uniformizacji zachowań, a także pogłębiającej się przepaści między biednymi a bogatymi, czego rezultatem jest wzrost postaw ekstremalnych prowadzący do eskalacji działań terrorystycznych na skalę globalną. Idea taka, jest jednak bardzo ogólna i nie odpowiada na pytanie jaka ma być owa wspólna Europa, nie określa też pojęcia europejskiej kultury. Dzieje się tak dlatego, że trudno w ogóle mówić o kulturze europejskiej w sytuacji, kiedy różnice między kulturami narodowymi są zasadnicze

„Europa to kulturowa całość, która z czasem się zróżnicowała, wytwarzając geologiczną strukturę – wzajemnie nawarstwiające się, przecinające, przenikające, częściowo na siebie zachodzące i wytwarzające rozmaite kombinacje historyczne osady kulturowe(...)”

Tożsamość narodowa UE

Procesy integracyjne są jednym z najbardziej charakterystycznych zjawisk współczesnego świata.

Proces ten spowodowany jest przede wszystkim ewolucją technik komunikowania, przejściem od komunikacji twarz w twarz bezpośredniej, do komunikacji masowej.

Kultura masowa, powstała w rezultacie tych procesów, stanowi zagrożenie dla tożsamości kulturowej.

Dyfuzja kultur jest zjawiskiem pożądanym, gdyż umożliwia wzajemne poznanie i zrozumienie. Zagrożenie tkwi w tym, że obecnie obserwujemy przepływ wartości kulturowych w jedną stronę, przy czym ów przepływ obejmuje przede wszystkim kulturę masową, to znaczy kulturę zunifikowaną przekazującą łatwe w odbiorze, pozbawione większej wartości treści i upowszechniającą konsumpcyjny styl życia.

Wpływ zachodniej kultury masowej jest ogromny, a w jej tworzeniu prym wiodą Stany Zjednoczone. Państwo to, jako państwo i społeczeństwo, stanowi jeden z najważniejszych ośrodków generujących procesy globalizacyjne

Tożsamość narodowa UE

Integracja europejska przyczynia się do osłabienia suwerenności państwowej. To z kolei pozbawia kultury narodowe tradycyjnej ochrony ze strony państwa jako gwaranta dziedzictwa kulturowego narodu. Rezultatem jest poczucie zagrożenia utraty narodowej tożsamości

Tożsamość rozumiana jako akceptacja dorobku kulturowego narodu, identyfikacja z jego dziejami i trwale zdefiniowany stosunek do narodów obcych zaczyna się rozmywać, odbierając tym poczucie bezpieczeństwa i stabilności. Dotyczy bowiem wartości zdawałoby się niezmiennych, utrwalonych przez wieki.

Z drugiej strony tożsamość europejska, oparta przede wszystkim na płaszczyźnie identyfikacji kulturowo-cywilizacyjnej, jest zjawiskiem znacznie bardziej złożonym.

Tożsamość narodowa UE

Ciekawy katalog zasad odnoszących się do europeizmu kulturowego sformułowali przedstawiciele szkoły stuttgarckiej:

- Europejczykiem jest ten, kto chce nim być, kultura europejska należy nie tylko od Europy, centralne miejsce w procesie integracji przypada kulturze, celem działalności jest Europa otwarta,
- zasadą szczególnie ważną jest ochrona wolności badań, nauczania, kultury, informacji, autonomia osób, odpowiedzialność za rozwój kultury małych społeczności i mniejszości narodowych,
- zasada powyższa podporządkowana została zasadzie jedności w wielości europejskość oznacza federalizm oraz autonomię państw i regionów, jedność w wielości dopuszcza możliwość krytyki i dyskusji

Bezpieczeństwo kulturowo – cywilizacyjne oznacza, równowagę między państwem, środowiskiem transnarodowym a wpływami cywilizacji łacińskiej, orientalno – bizantyjskiej i islamskiej.

Podstawową cechą określającą taką tożsamość Europy winna być jej komplementarność, a więc wzajemne uzupełnianie się i wzbogacanie, a przynajmniej zrozumienie.

Warunkiem z kolei osiągnięcia tego celu jest zaadaptowanie procesów globalizacji (zwłaszcza tych związanych z przepływem informacji), dla potrzeb dialogu międzykulturowego.

Europa potrzebuje wspólnego mianownika, a takim właśnie spoiwem może być wspólna świadomość. Świadomość, iż złożoność i pluralizm tożsamości jest bogactwem i siłą, tkwiącą głęboko w europejskich korzeniach.